

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

OPERA 1946 – 1947

Danilo Švara
Veronika Deseniška

7

Vsebina:

Meditacije okrog »Veronike«

Glasbena in vsebinska analiza opere
»Veronika Deseniška«

Kaj vprizarjajo operna gledališča v
Českoslovaški

.Drobne novice

Krstna predstava, dne 29. decembra 1946

DANILO ŠVARA:

Veronika Deseniška

Opera v 4 dejanjih — Besedilo po O. župančiču in Tomiču priredil
Danilo Švara

Dirigent: D. Švara

Režiser: O. Šest

Deseničan, graščak na Desenicah	L. Korošec
Sida, njegova sestra	M. Kogejeva
Veronika, njegova hči	V. Heybalova
Herman, stari grof Celjski	J. Betetto k. g. A. Orel
Friderik, njegov sin	R. Franel
Jelisava Frankopanska, Friderikova žena	E. Karlovčeva
Knez Blagaj	V. Janko
Jošt, vitez Soteški	F. Langus
Predsednik sodišča	S. Smerkolj
Katica, služkinja na Desenicah	V. Bukovčeva
Brigita, Jelisavina dvornica	V. Zihlerlova
Geta, Jelisavina dvornica	M. Patikova
Erazem, Friderikov poveljnik	S. Strukelj
Komornik	M. Skrbinšek
Klicar	L. Korošec

Vojaki, ljudstvo, sodniki, rabelj, starke itd.

Godi se v 16. stoletju na Desenicah, v Krškem, na Ostrvici in v Celju

Inszenator: E. Franz

Vodja zbor: J. Hanc

Cena Gledališkega lista din 6.—

Lastnik in izdajatelj: Uprava Slovenskega Narodnega gledališča
Predstavniki: Pavel Golia. Uredil: Smiljan Samec. Tiskarna Slovenija
Vsi v Ljubljani.

GLEDALIŠKI LIST

SLOVENSKEGA NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1946-47

OPERA

Štev. 7

MEDITACIJA OKROG »VERONIKE«

So stvari, ki se oprimejo človeka névede in néhote in se ga drže krčevito, včasih silno in neizprosno preko vsega življenja. — Tako je tudi z menoj in z Veroniko Deseniško. Odkar sem pričel gledališko kariero, se me oprijemlje lik nesrečne Deseničanke tesno in me ne izpusti, rekel bi skoraj preprosto, ne izpusti me iz svojega objema. — Ker pa sem povezan s to nesrečnico, me jasno ne izpusti tudi drugi pol — ne izpusté me Celjani iz svojih mrež. Ujet sem v krogotok njihovih zvezd, v njihove cilje, in kot nepoboljšljiv romantik sem primoran, da snujem z njimi te njihove cilje, vse njihove laži in pa grandiozne sné, ki imajo za svojo vsebino oblast, moč, silaštvo in neusmiljeno brutalnost nad vsem, kar se ne podaja prostovoljno pod bleskost celjskih zvezd.

*

Prvič sem se srečal z Veroniko poblíže, ko je Župančič napisal svojo tragedijo — pesem o njeni usodi. Vozila sva se nekoč z Dunaja proti Ljubljani in ko se je pojavila na levi razvalina celjskega gradu, mi je zaupal, da je napisal dramo o celjskih zadevah in da bo morda prišla nekoč na oder... Tako je bilo in lepo je bilo!... Ali naj potipljem spomin in ga zdramim? Pa je bil takrat živ še Milan Pugalj in tudi Boris Putjata in neko noč smo se odločili, da se na odru pri krstni predstavi Veronike v Drami dejanje ne bo pričelo s Katico in njenimi vrči in krožniki, češ: »saj to so sama sonca, same lune, iz takih, vem, ne jé kraljica španska.« Ne, odločili smo se tik pred premiero, ko so bili lepaki z zasedbo že nalepljeni po vseh vogalih ljubljanskega mesta, da bomo pričeli s stihii Side: »Ej, brate, deklice so rahel cvet...« Preko nekaj sezon je živela ta zlahtna pesnitev na odru Drame. —

Potem je prišel nov mož, ki je tudi nosil v sebi »celjskih zvezd bleskot« — nemirni in nestalni Anton Novačan in v dramii »Herman

Celjski«, ki naj bi bila prvi del trilogije Herman — Friderik — Ulrik, je skušal dati duška svojim mislim in marsičemu, kar je bilo tedaj učinkovito in morda osebno koristno. Od umetnine je ostal »Hermanu Celjskem« samo znameniti in, dejal bi, skoraj klasični »Pater noster«, ki je ostal nepozaben za slehernega, ki je gledal predstavo.

Kasneje je prišel dr. Bratko Kreft. Kot svojega dramskega prvorojenca je napisal kroniko o Celjanih »Celjski grofje«. Lahko trdimo, da je bil doslej on edini, ki je resnično približal dobo in razmere in postavil snov publiki plastično in tudi učinkovito. Stori ni to samo kot mentor in zgodovinar, temveč tudi kot spreten dramatik. Njegovi »Celjski grofje« so brez dvoma prikaz dobe in iz gledališkega vidika najbolj učinkovita forma drame o Celjanih, kar dokazujejo tudi pogoste uprizoritve njegovega dela od poklicnih in amaterskih gledališč.

*

Vsa ta gospoda celjska, Hermani, Frideriki, Ulriki so bili na kratko povedano falotje, valpti, sluge in vlastelini, mogočnjaki in silaki in zato jih gleda naša zgodovina skozi izmaličeno zrcalo in jih prikazuje nápak. Bili so roparji in nasilneži, zviti diplomatje, vendar okolica in njihovi podaniki so od njih zgolj trpeli. — Ne bom se tu razpisal o njihovi zgodovini, ampak eno lahko mirno trdimo: njihovo vladanje in njihova oblast je terjala mnogo nedolžnih žrtev.

Pustimo zgodovino zgodovinarjem! Pustimo spomin in Župančiča in Novačana in Krefta! Oglejmo si to našo novo zadevo, ki se imenuje: Dr. Švara »Veronika Deseniška«, opera v štirih dejanjih. Švara se je zagledal in zaljubil v snov in jo pregnetal v muziko. Brez dvoma, snov je zapeljiva, snov je operna in poje, snov je taka, da kriči po muziki. Pa jo je zagrabil. Jaz nisem muzik, zato se izognem sodbi in strokovnjaškemu mnenju — vendar, kar je res, je res, snov je kot ustvarjena za opero. — In, kakor sem dejal uvodoma, da so stvari, ki spremljajo človeka kar naprej v življenju, tako je tudi s Švarovo »Veroniko«. Ni mogla iti mimo mene.

*

Iz dveh virov je črpal Švara svoj libreto. Prvi in poglavitni je bil Župančič z »Veroniko Deseniško«, ki zavzema po besedilu opere nekako tri četrtine, ostali del pa je prevzel po Hrvatu Tomiću. Komponist je bil istočasno sam sebi tudi libretist in zato je v delu

**dr. Danilo Švara
pri dirigentskem pultu**

Foto: S. Zalokar

mного skladnosti in seveda za režiserja neprimerno lažji posel. Komponist je živel, čutil in po tihem tudi režiral že tedaj, ko je poslušal svojo muziko v prvem snovanju in zarodku. — In prav zato je prijetno, da mi je bilo s tem dejstvom delo močno olajšano, kajti komponist me je opozarjal na vse dogodke, korake, slutnje, z eno besedo na vse, kar je skušal in hotel povedati in izraziti v glasbi.

Muzika! Kako prekrasna reč je to! Seveda, saj ni mogoče drugače: ako čitaš stihe Župančičeve Veronike, podležeš muziki in zato je jasno, da zapeljejo vsakega polnokrvnega muzika v snovanje opere. Tudi Švara je podlegel. Prav je imel! Štejem mu v prav posebno dobro, da je bil kot komponist tudi sam sebi libretist — to je idealno in marsikak muzik je delal tako.

*

In jaz kot režiser? Biti v službi domačega dela, v službi pokreta domače opere, to je vselej prijetna in malo razburljiva zadeva, kajti odpira se sto vprašanj, sto vprašanj se postavlja: ali bo uspeh, ali bo probojen uspeh, ali bo trajen uspeh, ali bo mnogo repriz, ali bo, ali bo, ali bo?

Pustimo odgovore! Bodimo pred krstno predstavo kritični, bodimo malo sitni in bodimo natančni, strogi in pedantni, pred vsem pa bodimo zaljubljeni v domače delo, in veselimo se, kajti le redki so prazniki, ko doživlja slovenska opera z novo domačo opero krst.

Ost.

Danilo Švara:

GLASBENO VSEBINSKA ANALIZA OPERE »VERONIKA DESENIŠKA«

Predigra začne z motivom, ki ga pozneje porabim za nastop sodnikov v zadnjem dejanju, tam polni orkester, tu sordinirana godala; melodiji je dodana kvarta, ki jo toliko izpremeni, da ustvari težko, slutuje polno vzdušje. Na to zvočno gmoto je postavljen motiv angleškega roga, ki izraža globoko sočutje do Veronike, ki jo vodi usoda iz vedrega, sončnega življenja na Desenicah skozi vse peripetije ljubezni in trpljenja v smrt. Ta motiv prekine proseča melodija v visokih godalih, ki spet izzveni v motiv angleškega roga. V nenadnem fortissimu ga prevzame ves orkester, tako da neizprosno in kruto izbrše vse prejšnje mehke motive in izzveni v brezupnem solu viole in fagotov.

Prvo dejanje. Zlatorumeno jutro na Desenicah. S pritajeno veselim motivom uvajajo flavte to vedro sliko, polno trilčkov, cvrčanja in smehljanja. Godala prinesejo motiv Veronikine tete Side (»da se krilatka naša ne zbudi«), zastor se dvigne in v sobo, kjer veze teta Sida svetlomoder plašč, priskaklja Katica, služkinja na Desenicah, noseč v naročju svetlo, cinasto posodo. Tudi Katka poje na Sidin motiv: Niso to sama sonca, same lune! Sida jo prekine: »Ne zbudi Veronike!« Kje je že ona! Videla sem jo preko zida: Čez polje, roke razkriljene — tako, ob vsako pripet oblak golobov: dve zastavi, veselo vihrajoči njej na slavo.« Nov motiv v goslih za to »belo čudo«, v katerega se zastrmi jahač, ki se je prav tedaj ustavil na vrhu klanca — vitez mlad — oboe in harfa. Še drobna glasbena perioda o »ljudstvu sumnočudnem«, ki se potika po deželi, nakar godala s toplim motivom uvedejo Deseničana, Veronikinega očeta. Prve Sidine besede nosijo folklorno pobarvan motiv (prve violine in viole), nato pa sledi v oboi glasbena misel, ki se skuša približati prelepim župančičevim verzom: »Deklice so rahel cvet, kot o kresu zarje Vidove; večerna se poljublja z jutranjo, večerna ugasne, jutranja zasine« (flavti in harfe). Gosli nadaljujejo z motivom, ki je soroden motivu o »belem čudu« (verza: »Med njima pa je nezaznaven hip, ko sonce docvetè in se osuje). Tudi Veronika gre v zarje Vidove — kmalu bo docvetela in se osula. Sledi komična scena Deseničana; basi in sordinirane trobente mu sekundirajo ob smešnem razburjanju: »Jaz pa ji hitro najdi ženina!« Ob zaključku: »Premodra tetka, preveč ne modruj, nikar, vse to se uredi samo« — prevzamejo spet violine prvi Sidin motiv, ki preide v kratek ariozo o Veronikini mladosti, od tedaj, ko je iz materinih rok prevzela

**Režiser prof. O. Šest
in avtor D. Švara pri vaji na odru**

Foto: S. Zalokar

nebogljence in do časa, ko je dozorel ta nežni, rahli cvet. Arioza ima dva motiva, v začetku mirnega (godala) s kratkim prehodom v pihalih in napet motiv (O, kaj trpljenja in omahovanja), ki se stopnjuje do viška, tam pa v široko razprostrtih akordih godal in harfe pada ter izzveni s prvim motivom v oboi. Zdaj pa je Veronika odrasla Desenicam. Grof Friderik Celjan se je udvoril v Krškem s svojo ženo Jelisavo. Tja naj gre Veronika za dvornico (recitativ). V melodiozni, šegavi in skercu slični sceni pripoveduje Deseničan o Celjanih, ki ga zdaj več ne poznajo. Glasba sledi besedilu: grenak motiv v glasu, nato živahno, ritmično zapleteno slikanje pojezda na Pruse, ki so poskakali kot žabe v Njemen; komično religiozni motiv škofa, ki je Pruse pred smrtjo na hitro prekrstil, da so šli gorki, po ledu v nebesa. Prvi grenki motiv se spet povrne, podprt z dvoglasnim stavkom v godalih: »Tako je bilo nekdanj, zdaj sem pa pozabljen, pokopan, amen in križ!« Orkester spremeni s pomirljivim motivom to nastrojenje v vedrino. Sida mu pokaže plašč, ki ga je vezla za Friderikovo ženo, ki naj bo visoki gospe blagohotno priporočilo za Veroniko in Deseničane. Otročje razposajen motiv v flavtah: Veronika prisije v sobo, mlada, ljubka, v široki beli obleki, z razpletenimi lasmi, poljubi očeta in teto, kateri je ušla iz postelje, da bi zarjo lovila. V godalih vesel motiv, ki se prepleta skozi vso začetno Veronikino sceno. Sida opazi zarjo, ki sije v Veronikinih očeh — odsev srečanja s tujim vitezom. Oče jo podraži z »ženinom«.

Veronika pa še verjame, da nosi ženine in deco ptič Bogdal (narodno pobarvan motiv v kvartetu viol in čelov). Med odhajanjem namigne oče hčerki o novici, ki jo ima teta za njo — ljubek motiv v violinah in flavtah; Veronika in Sida ostaneta sami. »Zdaj pa novico, tetka! Je naša račka znesla zlato jajce, ali je priplulo izza morja dvanajst pavov?« Otroško šaljiv motiv slovanskega značaja in nato glasbeni »citat«, bi rekel, slovenske narodne pesmi: peroti svetle zgrinjajo, ji hladno senco delajo. Motiv sam pa je originalen. Ne, tetka — in z vzdihom: nič ni novega pri nas! Res je, vsi dnevi na Desenicah so enaki. A v Krškem, tam je življenje — sočen motiv, poln hrepenenja po daljnem, živem svetu. »Ne bi šla rada v Krško?« Motiv se stopnjuje obenem z burno Veronikino radostjo. »V Krško? In kdaj?« »Le potrpi, pred tabo pojde še ta plašč, ki naj te uvede.« Veronika prinese še motiv o celjskem plašču, ki ga pozneje rabim vedno, kadar se v drami križa Celje z Desenicami, v več instrumentalno, dinamično in izrazno v različnih oblikah. »O srečna ta, ki ji bo tekel z ram ta bujni slap!« — mehko, boječe izraženo hrepenenje brez najmanjše zle slutnje, vendar je v motivu že vsa bol, ki čaka Veroniko. Sida odide, Veronika si ogrne plašč in v orkestru (trobente in pozavne) neusmiljeno in grozeče zazveni njen motiv. Veronika se ogleduje v cinastem krožniku: »A tisti vitez tam na gori prej, če bi prišel in bi me videl zdaj?« Tokrat zasanjanemu motivu prinaša angleški rog z violami tožec kontrapunkt, ki so ga že v *fartissimu* izrazile podrejene skupine. »Ah, nič, saj to bil moj sen je živ«, glasba usahne in iz akordov harfe ter rahlih tremolov violin se izvije solo v oboi — motiv Veronikinega srečanja s Friderikom, ki že stoji na vratih, s soncem oblit. Veronika ga uzre v ogledalu, se obrne in oba zastrmita drug v drugega. »Zdrava, grofica Celjska!« »Zdrav, gospod!« Oba pozdrava sta mehka in odsotna, kot bi vse to bil res sen. Friderik povzame: »Videl sem belo zvezdo repatico« — stopnjevan in razširjen motiv srečanja, Veronika pa motiv o celjskem plašču: »Videla na konju svetega sem Jurija, od njega je zlata zarja vzhajala.« V obeh se rodi nov motiv ljubezenskega ognja, ki se končno združi. Sledi še pregnantna, odločna glasbena misel: Zdaj pa ni več ločitve! in ponovitev ljubezenskega žara ob vprašanju: »Kdo si, kdo si, vitez?«, na kar odgovori Friderik z motivom celjskega plašča v neusmiljenem *fortissimu* orkestra: Ne izprašuj, le ljubi me!

Drugo dejanje. Preden se vrne Friderik domov s svojega obhoda po Krajini, je Veronika že v Krškem. Dejal ji je bil, da je v službi pri grofu Frideriku. Veronika s hrepenčim pogledom strmi v dver grajskega obzidja. Oboa izrazi kratek motiv tega pogleda, dočim

**V. Heybalova in R. Francel pri
aranžirki za »Veroniko«**

Foto: S. Zalokar

je že prej orkester začel drugo dejanje z lahno razgibano temo domačega vzdušja. Jelisavina dvornica Geta je dokončala vezivo, svoj poročni dar nevesti Brigiti. Ob tej novici Veroniki spet uide pogled k oknu — oboa, klarineta in gosli prinesejo zasanjan, kratek motiv, ki ga orkester obrne in stopnjuje. »Odtod bodo prišli, svetli, ponosni in viharni (trobente, oboe in pavke), misliš, že danes, Geta?« Šaljivo zbode Geta: Brigita bo to bolje vedela! Šaljiv, gibek, ritničen motiv v flavti — Brigita taji, a Geta citira v širokodahni melodiji, podprta z oboo: »Ljubezen je vijolica.« Spet šaljiva flavta: »Medve z Veroniko pa veva že — kuku!« Veselost prekine Jelisava, ki odslovi Geto in Brigito, medtem ko naj Veronika ostane. Ob mehkih harmonijah godal prinesejo pihala in rog melodijo, ki naj poda prisrčnost, s katero je Jelisava oklenila Veroniko. Tudi motiv, ki ga prinese Jelisava sama in ki ga ponovita klarineta in fagot — »Kako ti je, Veronika, pri nas?« — je poln topline, ki jo godala še stopnjujejo in rogovi umirijo. Skromna in vdana je sekvencirana melodija, s katero se Veronika zahvali za dobroto. Melodija se proti koncu napeto dvigne. Jelisava prizna, da ji je težko priti do srca, kar orkester podčrta s padajočim motivom v fagotih, ki mu sledi jasen dur v godalih: »Ti pa si pridobila si na mah moje zaupanje, kot svetla, sončna lisa v tmurnem Jelisavinem življenju.« Veronikino ponovno zahvalo prekinejo ostro poudarjeni rogovi, basklarinet in stražarjev klic: Čuvaj! Jelisava uvede z mirnim motivom, ki ga

spremljajo sordinirana godala, daljši odstavek, ki ga ta motiv prepleta: »Kako je hitro padel mrak!« In ta mrak ju še bolj zbliža: sedeta h kaminu, kjer začneta zaupen razgovor — miren tričetrtinski takt na vprašujoči motiv violin, ki ga povzame, razprede in obrača več instrumentalnih skupin. »Si kdaj ljubila?« »Nikomur nisem še povedala, a če položite roko na moje srce, vam bo vse priznalo.« Radost in brezmejna ljubezen sta v melodiji in orkestru. ki slika vse razburjenje in neutešljivost Veronikinega srca: »Od znotraj me prebija z živimi zublji« — odločen, poudarjen tema v pihalih in trobenti, stopnjevan, nemiren motiv v godalih, orkester se požene do besed: »Komaj siloma dušim jih v sebi...« Motiv, ki se je vil skozi ves razgovor, zaključi Veronika: »To naj ostane še malo mojega srca skrivnost!« Mir zamenja nemir in nestrpnost pričakovanja. V orkestru začne vesel, ritmičen stavek: »Še nocoj, ko pridejo, ga boste videli, — ko pride z njimi; tu je v službi pri grafu Frideriku.« — »Kdo bi to bil? Saj ni pri nas takega.« V to brezskrbno vprašanje pade že slutnja: kratek motiv v orkestru — rogovi, trobente, pozavne — ki takoj usahne. »Saj vam ga pokažem skozi okno.« »Tja sediva,« pravi Jelisava in v široki liniji, v melodiji polni breznadne ljubezni, s katero je Jelisava ljubila svojega moža, kateremu je bila tujka. Veronika stopi k oknu. »Moj bog,« krikne, »čez vse dvorišče ogromen, temen križ!« in ko pristopi še Jelisava, nadaljuje: »Križ, in zdaj še naju senci pod njim, na Golgoti ljubezni.« Glasbena misel je trda in biča v sordiniranih trobilih, prekinjenih trikrat po vzkliku pihal, kot bi se vile roke proti nebu. Veronika zastre luč, ki je vrgla to grozno senco na dvorišče — glasba se umiri, somrak, in zdaj se oglasi spet Jelisavin motiv: »Zasij mi zopet ti, jasnica!« Topot konj, allegro nervoso v orkestru — »Že gredo, gredo, gospa, so že tu!« »No, kateri je?« »Ta v prvi vrsti!« »Kteri?« »Na desni, tisti tam!« »Na levi, hočeš reči, vitez Ivan!« »Ne, ne, na desni. Friderik!« »Kako?« »Ki se je sprožil s konja kot perot, ta, zdaj z vratarjem govori, tam luč mu je pala zdaj naravnost na obraz« — »O, ... o ...,« »Kaj vam je, gospa?« »Zdaj je vse proč! Mladost, ljubezen, sanje, vse je nič!« Ihteč motiv v glasu in rogovih, nato spet motiv o križu, ki je obe pokopal pod seboj. — Obup in brezupje se stopnjuje, pada ter se zruši v glasu in orkestru. Veronika ne razume — nedoločeni akord v pihalih, trd picikato v basih, usodni motiv prvega dejanja zazveni, nemiren zalet v godalih, vedno ostrejši in intenzivnejši — Veronika že sluti, vé, se vije, joka, obupuje: »Nikamor več ne vidim!« Veronika se zruši na kolena — proseča, breznadna melodija — »in ne vstanem prej, da mi poveste kam.« »I jaz sem slepa, na kolenih, na tleh...« Angleški rog toži

V. Heybalova, R. Franel, E. Karlovčeva, D. Švara in O. Šest pri aranžirki

Foto: S. Zalokar

z njo, sordinirana trobenta prinese tragični motiv, ki ga pozavna ponovi: »Vse mi je odveč, kar ni sramota.« Obup, strah in solze — nizki klarineti in basklarinet v nizki oktavi zaključijo ta mračni, težki odstavek.

Oglase se Friderikovi koraki: »Gre, jaz tudi grem, sama, na daljni pot« — motiv križa, harmonično spremenjen. »Gospa, oprostite, oprostite!« Godala se pridružijo Veronikini prošnji, a Jelisava je že onstran: »Oprostiti?« Mrzel akord v klarinetih in mirna, resignirana fraza v violah, čelih in kontrabasih. »Med nama je samo čista resnica, resnici pa ni treba odpuščanja. Zbogom, Veronika...« Obe sta ob robu nezavesti in ko ostane Veronika sama, se zdrzne v udušeni grozi. »Česa naj se primem? O drobna, drobna tička majcena, ki so jo strli sokoli...« Violina, flavte, pikolo in visoke oboe podčrtajo njen obup, ki ga povzame ves orkester. »Kaj mi ostane revi še?« Friderik je neopažen vstopil: »Ljubezen!« »Ne, to je laž in greh! Izdana sem!« »Je preveč ljubiti greh?« V širokem spevnem motivu spremljajo godala Friderikovo rotenje, a Veronika ne poslušša. »Bo jutri dan? Bo sonce?« vprašujejo čeli. Klarinet vzdihne, oboa odgovori: »O, vse bo, dan, sonce, svet, ljudje!« Orkester obupno naraste: »Le jaz prokleta in izobčena iz smrti in življenja!« Težak tema v pozavnah in basih — kam bi? »Z menoj, Veronika!« V godalih nemiren ritem, v pihalih pa iz teme k luči tipajoč motiv. »S teboj? O, da bi mogla ti srce raniti do krvi!« — motiv, ki spominja na Jelisavinega. Friderik ji ponudi bodalo: »Primi, potisni!« »Ne

morem,« motiv brezmočja. »Ljubim te in te sovražim strašno in vsa sem tvoja, Inko moj!« Spet nemir; kaj bo jutri: »Jaz grem, ti ostani, pojdi h grofici, vso noč prebij pri njej, slovo je vzela, mene je strah!« Friderik ostane sam — razburjen fortissimo v orkestru, razpotje: »O, nekaj vidim nad seboj viharne magovitega!« Široka linija v navzgor streméči melodiji. Orkester močno poudari vzpon in Friderik odločen odhiti s stisnjeno pestjo, ki nosi Jelisavi smrt. V orkestru vihra nemir, stokanje in strah, lestence se utrga, ječanje trobent — tišina. Samo dva udušena roga še ječita. Za odrom Geta in Brigita: »Si slišala? Grofica je zaklicala! Hitiva brž!« Usodni motiv iz I. dejanja, v vsej težini tube in pozavne. Friderik plane iz sobe: »Kaj je to? Moré že misli, sanje, sama želja?« Ali je še pred njegovim dejanjem strup dokončal svoje delo? »Ali sem jaz, ali nisem jaz?« Veronika prihiti: »Kak strah je hišo vso preletel z ogromnimi perutmi črnimi. Kaj je grofici?« Motiv križa. Krik Gete za odrom, krik v orkestru, tišina, basklarinet, usodni motiv prvega dejanja v violah in čelih, nad njim Friderikov brezglasni pozdrav: »Zdrava, grofica Celjska!« S krikom »O, moj bog!« se Veronika zgrudi, in orkester zaključí dejanje.

Tretje dejanje. Friderik je za Veroniko zgradil grad Ostrvico. Knez Blagaj jo je pregovoril, da se je končno le poročila s Friderikom. Zdaj živita mirno, samotno življenje. Starega grofa Hermana že leto dni ni blizu. Orkester naslika nastrojenje in zastor se dvigne. Veronikini dvornici, Geta in Brigita, vezeta preproge. V orkestru trije rogovi mečejo senco na oder. Razvije se recitativen pogovor o Veronikinem srečnem življenju, ki ga kali le Hermanovo sovraštvo do sina. Zaradi njegove poroke z Veroniko, ki mu je prekrizala načrte za razširjenje celjske grofije, mu je celo odvzel prvorojstvo. — Komornik najavi Friderika, ki ga uvede miren motiv godal z nekoliko trpkim prizvokom. Čeli motiv ponove, oboa in Friderik pa prineseta nov motiv Friderikove ljubezni. Trpeč izraz v orkestru prevzame ostinato motiv v oboah in fagotih. Friderika mučijo zlovešče sanje, ki se razrastejo v muko — močan poudarek v orkestru. Dva fagota zaječita, kot Friderik v sanjah, kar je Veronika že večkrat slišala. Mukepolni motivi Veronike, klarineta in končno višek v violinah in violah: »Lej, pa sem ti tako prijela čelo...« — mehak motiv v violinah, flavtah in harfi, ki ga ponove godala, in zaključek solo violine: »...si se nasmehnil, odprl oči in spet zaspal.« Obupno vprašanje: »Kaj te teži, kaj mi prikrivaš? V tebi nekaj kljuje, nekaj ti pije skrivoma srce!« Orkester ponazori ves ta nemir, ki se prenese tudi na Friderika. V njem vzbuhti teman spomin: »Ah, tista noč — nje zadnja noč!« Violine pretresljivo ječe, trobente stopnju-

J. Betetto gostuje v partiji
starega grofa Hermana

jejo grozo, motiv se prelije v base, dokler ga Veronika ne prekine: »O, tista noč!« Vsa iz sebe pripoveduje o tisti noči, ki jo je preklečala v svoji sobi. »Moliti sem hotela „Zdrava, Marija!“, nekdo pa je vpletal: Zdrava, grofica celjska!« V orkestru se oglasi motiv celjskega plašča, ki ga ponove pihala: »Na rame mi je deval plašč s celjskimi zvezdami in mi dal na izbero življenje in smrt. Izbrala sem življenje, a smrt pustila njej.« Friderik zgubi oblast nad seboj: »Nikar, nič več!« Iz tega krika spozna Veronika njegovo krivdo: »Moj bog, povej, mar si, pred bogom!« Dva vzdihva v flavtah in rogu, nato odgovor: »Ljubim te!« »Gorje!« Orkester slika to brezkončno gorje, ki ga pretrga rog za odrom. Veronikin oče je prišel v obiske. Očetovska ljubezen veje iz motiva, s katerim uvede orkester Deseničana, pristrčni pozdrav pa se kmalu sprevrže v tesnobno nastrojenje. »Na žalost vama zle vesti prinašam.« Viole in čeli prineso rezek, neprijazen motiv Hermanovega sovraštva in osvetoželjnosti. Herman je dosegel, kar je hotel. Kralj mu je izročil Friderika v oblast, da ga kaznuje za ženin umor. Godala prineso motiv obupa, ob katerem pojeta Deseničan in Veronika ter pozneje Friderik, češ, da ja vse to zaradi Veronike, ki jo hoče odstraniti. »Odpor nima pomena. Predati se moram očetu, a ti beži!« Nov odstavek, alla breve, v sordiniranih trobentah. Nato Veronikin jok: »Bežala bom, a v tvoji bližini se bom skrivala, da boš lahko vedel za mojo usodo.« Melodije jočejo v godalih in padejo v brezup med klarineti in čeli. Friderik privoli. Poveljnik straže javi, da se že bliža Herman v

sprememstvu oboroženih čet. »Veronika, beži!« Deseničan hiti naprej, Veronika in Friderik se poslavljata. Friderikov motiv je do smrti otožen. Iz prvega dela te male arije vejeta usmiljenje in sočutje, nato vzpodbuda in pogum. V orkestru oster akord: beži! Veronika zajoka: »Tako nenadno je vse to prišlo, iz vedrega udarila je strela!« Trobenta ju prebudi. Nekaj besed slovesa, dolga, tožeča melodija v polnem orkestru in Friderik ostane sam. Sledi glavna arija, če jo lahko tako imenujem, čeprav se nikjer ne ponavlja. Mehak začetek: »Morda sva poslovila se za večno?« — mehka pihala, nato težak motiv v rogovih in fagotih: »Črna slutnja me obhaja.« visoke viole zajočejo motiv: »Uboga moja žena!« Kratek odstavek slika lepoto njunega življenja, ki ga je usoda prekinila — spet variiran motiv križa, ki se stopnjuje do konca arije. Friderik se zbere, pokliče komornika, ki ga odene v bojno opremo. »Zdaj lahko prideš, silni oče! Čakam te, kot zate se spodobi!« Orkester igra Hermanov motiv, mogočen, trd in neizprosni — in Herman vstopi. »Tako tedaj sprejema sin očeta!« V kratkem pogovoru, skozi katerega se prepleta njegov motiv, sporoči sinu, da je obsojen na smrt in predan očetovi oblasti. »Zdaj žanješ, kar si sejal! Vendar je vse od tebe odvisno, to zapoved lahko uničim, če hočem...« Do tod péti recitativ, za njim pa Hermanova arija. Uvedejo jo viole, čeli in rogovi z motivom o celjskem snu. Herman povzame: »Celje je sen visok iz roda v rod, jaz sem ga moral sanjati na tleh, na gručasti, uporni raskavini, a niti na tleh ga nisem še dosanjal!« Prvi del arije zdrkne v globino, iz katere začne spet rasti celjski motiv. »Ti, Friderik, sem upal, da ga boš, in Ulrik, sin tvoj, da poleti z njim v zarje!« In orkester se res dvigne v zarje, Herman pa zaključi: »Kdor tega sna ne sanja, ni Celjan!« Celjski sen zasije v polnem blišču iz orkestra. Motiv se prepreda naprej, tudi Friderik se razvname ob tem celjskem snu, ki ga bo »sanjal svetlo kot Herman!« Oče molči in čaka sinove nadaljnje besede — kontrabasi soli in pavke. Proseč motiv v angleškem rogu — sin prosi za svojo ženo: »V zibki mojih sanj bi vzrl v novem svitu celjski sen, kako se objema z drugim snom, ljubeznijo do Veronike...« Te besede so naslonjene na celjski motiv v visokih violinah in nato v klarinetu in rogu. V zadnjem zagonu tega arijoza se prošnja vzpne do očeta: oba sna naj blagoslovi, in Celje bo pogledalo, odkod je zasijalo! Namesto odgovora popelje Herman sina k zidu, kjer vise emblemi celjskih grofov. Rog nastavi celjski motiv: »Čuj, Friderik, ni Celje lepo ime, z zvezdami na nebo zapisano?« Motiv v čelih izrazi Hermanovo privrženost Celju, oboa se vzpne s celjskim motivom do tremola violin, v katerih se leskečejo celjske zvezde. Herman, ki je po Frideriko-

vem razdedinjenju povzdignil drugega sina v prvorojenca, grozeče pripomni, da za Celje tudi brat brata zataji. Ves ta odstavek je zgrajen na težkem motivu, ki nastopi najprej v basih, nato v pozavnah, trobentah in violinah, in izzveni v jekleno trdi frazi: »Odmenil sem že Celje Hermanu, a predomislil sem se zadnji hip in sicer tebi v prilog, samo s pogojem...« »Oče, daj si do srca!« prosi Friderik z godali, Herman pa mu odgovori s pozavnami: »Rekel sem ti že: dva sina imam, nocoj si ti mi v srcu. Glej, da v njem ostaneš! Človeška duša ni na prodaj! A tudi Celje ni, zato bo Celje Hermanovo! Živi, Herman, celjski knez!«

V tem prihiti vitez Jošt, poveljnik Hermanovih čet, z novico: »Vaš sin je vzel sokole in tudi vranca, ki se nam ni dal nikakor brzdati. Ta vranec bil je Hermanova smrt!« »O, strah in groza! Kronal sem mrtvaško glavo za kneza celjskega!« Orkester besni, grofu se ruši ves njegov sanjski grad, dokler se, strt in onemogel, ne zruši tudi sam. Viole slabotno vzdihujejo, čeli in viole pa pojo s Hermanom trudno melodijo: »Zdaj pa sem star in hrom in v grob visim.« A že mu spet zavre celjska kri: »...in bog je vrgel Celje med črepinje in ga je poteptal.« Orkester se v barvitosti nasloni na te besede in usahne: »...prah pade v prah...« Molk. Težko gre Hermanu od ust, ko mora preklicati svoje besede, a Celje velja! Skoraj proseče ga spet ponudi Frideriku, tudi Veroniko si naj vzame, a tajno, ne pred svetom. »Samo to sprejmi, sin, pa sva si oče in sin!« Visoka je cena za to žrtev, skoraj da bi sprejel ponujeno roko, ko plane v sobo Veronika z verigami v rokah. V sveti jezi vrže verige pred Hermana: »Ta dar pozabil si s seboj prnesti za sina.« Orkester je oprt na ritmično razgibano podlago, v pihalih pa se stopnjuje srdita Veronikina melodija: »Svoj stari, slavni grb si osramotil in celjske zvezde njih sijaja oropall!« Herman jo prekine, »ali ne ve, da mu je Friderik izročen v oblast?« To vem, da naju hočeš s tem ločiti, a zaman!« Začenja se nova gradacija v fagotih in violah in raste do viška: »Gorje ti, ko njegova roka nate pade!« Deseničan priganja Veroniko k odhodu. Orkester začne prizor slovesa z bolešno melodijo, ki jo Veronika povzame in razvije v kratek ariozo ob mehki spremljavi oboe, klarineta in violin. S kletvijo zoper Hermana odide. Herman hoče planiti za njo, a Friderik mu z mečem zastavi pot: »Koraka ne, sicer bo tekla kri! Vsi v moji ste oblasti!« Nepremično motri oče sina — teman motiv v basih in čelih: »Očeta si prekanil! V drugo mi ne bo ušla!« V spevnem stavku izrazi Friderik svojo neomajno voljo, za Veroniko vse prestati. Nikdar se ji ne bo odrekel! Herman resignira na sina. Široke fraze, dramatični akcenti: »O, Friderik, odpadli sin! Ubila je v tebi Ce-

ljana, meni pa sina!« Še zadnji Friderikov lirični izliv: »Brez nje in nje ljubezni ni življenja zame!« Orkester prekine rezek motiv. Friderik pobere verige: »Tu so okovi in tu ujetnik. Zaslužni ga!« »To storil bom in kar takoj! Jošt, pridi sem, moj sin je že nestrpen in okov si želi. Ustrezi mu!« Jošt se obotavlja, Friderik mu ponudi roke: »Naredi, kakor veš in moraš!« »Odvedi ga!« Hermanov motiv v orkestru, napet, dokler Herman ne omahne na mizo, sam, sam.

Četrto dejanje. Veroniko sodijo kot čarovnico, čaka jo smrt na grmadi. V orkestru buhne plamen proti nebu. Glavno temo zbora povzamejo trobila, orkester in zbor. Tema je nebrzdan, krvoločan: »Sežgi, sežgi čarovnico!« Drugi tema je širji: »Zgori naj na grmadi!« Po ponovitvi in medigri orkestra nosi srednji tema moški zbor, podprt z nizkimi instrumenti. Vpadejo ženske: »Pojdimo ji nasproti kot celjski grofici!« V bučnem smehu se ji pridružijo moški, ves zbor ponovi prvi tema in odide Veroniki naproti. Ko se glasba umiri, nastopita Erazem in Jošt. V spevnem recitativu odsvetuje Jošt Erazmu nameravani pogovor z Veroniko, da ga ne bi zato vrgel Herman v ječo. Začuje se krik in šum ljudstva, ki zasmehuje »Grofico celjsko«. Nad zborom, ki je podprt s trobili, se kakor zublji vijejo figuracije violin in pihal. Klicar najavi sodni dvor: med težkim, sodnim motivom, s katerim je opera začela, vstopijo sodniki. »Prihaja njegova milost grof Herman etc.« Na Hermanov motiv je zgrajen pozdravni zbor. Medtem ko Herman sprejema odličnike, začno starke med zborom razkrivati ljudstvu ozadje razprave. Ta daljši zbarski stavek je tridelen. Prvi je razgiban: starke oštevajo mlajše, ki drže z grofom. V orkestru je oster, izpeljan tema, ki mu sledi kantabilen tema srednjega dela: »Čez noč ste nehvaležno pozabili Veronikine dobrote.« Ko nekateri oporekajo, češ, da je vendar učarala Friderika, jih starke ostro zavrnejo. V orkestru je spet motivika iz prvega dela, ki jo prekine šele na koncu spevna fraza: Veronika nedolžna je, a ker na poti je celjskim snom, umreti mora. Predsednik sodišča vstane, zaprišeže sodnike in bere obtožbo: »V zvezi z nečistim duhom je začarala Friderika, da jo je poročil in se sprl z očetom. Veronika odgovori in zavrne po vrsti vse obtožbe. Glasbeno je ta obramba zgrajena na dveh motivih. Veronika je tu čisto različna od one v prvih dveh in v prvi polovici tretjega dejanja. Medtem ko je linija tam mirna in dosledna, je tu tako zasnovana, da melodično poda vso duševno strtost in muko Veronikino, kot bi se njena duša vila pod strašnimi udarci usode. Težko se ji izvijajo fraze in le s silo, s katero vsako bitje brani svoje življenje, najde moč za to obrambo. Prvi tema prinesejo violine, melodija se mukoma vzpenja in pada, rogovi jo ojačijo: »Naj branim se? Zakaj?

Čemu? Dolži me vražarije? Sodniki, kdo bo tem besedam verjel?« Drugi tema, s kontrapunktom v basih, ima isto vsebinsko podlago kot prvi. Obe glasbeni misli variirata po vsebini besed v trobentah, violi in solo violini. Vsi vedo, da je Friderik dolgo zaman snubil Veroniko po tisti noči v Krškem. Pristala je le po prigovarjanju vseh bližnjih, predvsem kneza Blagaja. Sodniki vedo že iz Friderikovega pričevanja. Veronika zaključí svoj zagovor z visoko izbočeno melodijo, da ga je »vse, kar je storila, moglo prej odvracati od nje, kot pa privlačiti.« Starke pridobe večino na svojo stran, da že preti upor. Klicar pozove množico k redu. Besedo dobi Herman, ki obrne zadnji Veronikin stavek proti njej; ravno v tej njeni taktiki je njena čarovnija. Veronika je na koncu svojih moči. Obrne se k Hermanu in v široki melodiji ga kliče za pričo svoje nedolžnosti. Tremolo godal ponazoruje z akcenti njeno notranjo razburjenost. Melodijo podpre oboa. Z zadnjimi močmi priseže na svojo nedolžnost in pošteno življenje. Ženski zbor se ji priključi z začetno melodijo stark. Herman plane. Nova glasbena misel (rogovi, čeli, basi): vsa njena dobra dela in darovi so sleparija; zlato, ki ga je delila (tu Herman ironično porabi motiv, s katerim so ženske hvalile njeno dobrotljivost), je celjsko! Iz množice stopi tuj vitez v oklepu in z zaprtim vezirjem pred Hermana. To je vitez Blagaj, cesarski namestnik in vojskovodja, ki prevzame pred sodiščem Veronikin zagovor. V Veroniki zablisne nada v rešitev. Blagajev zagovor je zgrajen na istih motivih kot Veronikin in potrdi njeno izpoved. Starke se vmešajo in ves zbor potegne z njimi. »Nedolžna je, krivično obtožena!« Blagaj se obrne k Hermanu: »Tvoja oholost je brezmejna, a čas ji bo zasekal prave meje!« Njegove besede: »Celjske zvezde dvigaš do višine mej nebeških, a le nebeške zvezde na veke trajajo, a zvezde zemске prav kmalu ugasnejo!« so oprte na celjski motiv. Po ostrem Hermanovem odgovoru se Blagaj obrne znova k sodnikom — orkester gradi spet na prejšnji motiviki, porabi melodijo Veronikine prisege: »Sodite jo pravično!« Sodni zbor se umakne k posvetu. V burni medigri poudarijo trobila sodni motiv, nato pianissimo in sodniki se vrnejo. Predsednik začne čitati razsodbo, ko opazi, da ni nikjer Veronike. »Kje je Veronika?« »Na varnem, dokler se ne prepričam, če ste sodili po cesarjevi volji!« odgovori Herman. Predsednik prebere razsodbo, ki vrača Veroniki svobodo. Herman se razjezi nad sodniki in brezobzirno prizna: »Po svoji oblasti sem razsodil in predal jo rablju!« Krik v orkestru. Vse onemi v grozi. Nato izbruhne ogorčenje ljudstva: Zločin, ki vpije do neba! Gorje tiranom, krvosesosm! Gorje! V težkem kromatičnem motivu padajo trobila in basi v končni akord.

Emil Frelih:

KAJ VPRIZARJAJO OPERNA GLEDALIŠČA V ČEŠKOSLOVAŠKI

Spričo bogatega zaklada čeških in slovaških opernih del vprizarjajo češkoslovaška operna gledališča predvsem dela iz domačega območja. Poleg genialnih ustvaritev Smetane in Dvořaka skoraj ni domačega komponista, čigar operno delo ne bi bilo vprizorjeno na češkem ali slovaškem odru. Zato najde Slovenec na sporedu tudi mnogo neznanih opernih del, o katerih še ne moremo reči, ali se bodo za stalno obdržala na repertoarju posameznih gledilšč in se popularizirala tudi izven meja Češkoslovaške. Prav iz razloga, da se domača gledališča ne branijo, podajati na svojih odrih tudi opere neznanih avtorjev, češki glasbeniki radi komponirajo dela te vrste, ker vedo, da njihov trud ne bo zaman. In nekega dne se bo morda med njimi spet našel nekdo, ki bo zaslovel kakor nekoč genialni ustvarjalci češke glasbe: Smetana, Dvořak, Janáček, Nedbal, Novak, Ostrčil in drugi, in češka opera se bo obogatila z novim delom, ki bo poneslo v svet sloves češkega glasbenega ustvarjanja.

kljub številnim domačim operam, ki so torej stalno na repertoarju in ki dajejo opernim gledališčem resničen pečat narodnih gledališč, pa se ne zanemarjajo tudi dela iz svetovne klasične in sodobne operne literature, kar daje sporedom pestrost in še bolj privlači ljubitelje glasbene umetnosti. Na žalost pa med vsemi temi operami ni niti ene jugoslovanske. Saj moramo priznati, da naša produktivnost na tem polju ni posebno velika, vendar imamo tudi Jugoslovani nekaj oper, ki bi častno zastopale v svetu naše prizadevanje. Edino gledališče, ki je vzelo v letošnji program slovensko opero in sicer Kozinov »Ekvinokcij«, je slovaško gledališče v Bratislavi. Sicer je tudi Narodni divadlo imel namen, vprizoriti v tej sezoni eno izmed jugoslovanskih oper, pa ga je opustil iz nerazumljivih tehničnih ovir in odložil na prihodnje leto. — Izmed tujih del so na sporedu največ italijanske in ruske opere. Naj navedem nekaj takšnih sporedov:

Reprezentančno češko gledališče **Narodni divadlo v Pragi** predvaja operno noviteto Išija Krejčina »Pozdviženi v Efesu« (Vstaja v Efesu), nadalje Dvořakove opere »Rusalko«, »Jakobinca«, »Armido« in enodejanko »Trde palice«; E. F. Buriana »Maryšo«, ki jo zdaj vprizarjajo tudi na Dunaju ter ruski operi Čajkovskega »Evgenija Onjegina« ter Musorgskega »Borisa Godunova«. Na novo so vprizorili Beethovenovega »Fidelia«, v študiju pa je »Don Carlos« in v novi režijski pripravi »Prodana nevesta«. Stalno so na repertoarju vse Smetanove in druge češke opere, balet pa daje Nedbalovo »Prav-

ljico v Houzu«, Rimskega-Korzakova »Šeherezado« in Borodinove »Polovske plese«.

Drugo praško operno gledališče **Velika Opera 5 Května** (5.maja), ki jo je porodila majniška revolucija, teži po novi, modernejši obliki in prikazovanju opernih del. Njene naravnost senzacionalne operne vprizoritve vzbujajo mnogo pozornosti in razprav med češkimi kritiki in publiko, zlasti pa še med tujci. V takem sodobnem duhu so izvajane Offenbachove »Hoffmanove pripovedke«, Bizetova »Carmen«, Smetanovi operi »Branibor« in »Prodana nevesta«. Na sporedu so še »Madame Butterfly«, »Traviata«, Gounodov »Faust«, Puccini-jeva »La Bohème« in Janačkova »Katja Kabanova«, ki bo, po skušnjah sodeč, verjetno vzbudila pravo senzacijo. V študiju je še Verdijeva »Aida«, v prihodnji sezoni pa nameravajo vključiti v spored tudi katero jugoslovansko in bolgarsko opero. Od naših oper prihaja v pošteev predvsem Švarova »Kleopatra«.

Janačkova Opera v Brnu je pričela sezono s Smetanovo »Libušo«. Na novo je naštudirana »Madame Butterfly«, na sporedu pa so še: Janačkova »Katja Kabanova«, Smetanova »Dve vdovi«, »Poljub« in »Prodana nevesta«, Bizetova »Carmen«, Rossinijev »Seviljski brivec«, Verdijeva »Traviata«. Balet pripravlja Zitkova »Balet o roži«.

Zemske divadlo v Ostravi je na novo naštudiral »Prodano nevesto«, »Madame Butterfly« in »Vrag in Katra«. Iz starega repertoarja vprizarjajo »Libušo« in Kovařovičeve »Psoglavce«.

Městske divadlo v Plznu šteje za svojo najboljšo vprizoritev na novo naštudiranega Beethovenovega »Fidelia«. Od drugih oper vprizarjajo še: »Libušo«, »Prodano nevesto«, »Evgenija Onjegina«, »Madame Butterfly« in »Traviato«.

Severočeske narodni divadlo v Liberci vprizarja predvsem domača dela: »Libušo«, »Dve vdovi«, »Poljub«, »Dalibora«, »Prodano nevesto« in »Rusalko«. Od tujih del ima na sporedu samo D'Aubertovega »Fra Diavola«. Balet pripravlja Delibesove »Italijanske kaporioze« in Coppelia.

Městske divadlo v Olomoucu predvaja »Evgenija Onjegina«, »Carmen«, »Prodano nevesto«, »Rusalko«, »Dalibora« in »Aido«.

Šlezke narodni divadlo v Opavi je otvorilo sezono z velikim uspehom Dvořakovega »Jakobinca«, ki stalno polni gledališče. Zdaj izvajajo še »Traviato« in »Madame Butterfly«. v pripravi pa je »Rusalka«.

Městske divadlo v Karlovih Varih vprizarja poleg drugih domačih del novo naštudirano Dvořakovo »Rusalko«.

Městské divadlo v Prostějově izvaja med drugimi »Jakobinca«, »Carmen« in »Aido«.

Na Slovaškem sta dve operni gledališči: **Slovenske narodni divadlo v Bratislavi**, ki polni gledališče s petrim sporedom, kakor: »Prodano nevesto«, ki je vzgledno vprizorjena opera, »Dve vdovi«, »Rusalka«, »Tosca«, »Rigoletto«, »Carmen«. Na novo pripravljajo Rossinijevega »Seviljskega brivca« in Kozinov »Ekvinokij«.

Narodni divadlo v Košicah izvaja poleg čeških opernih del še Verdijevega »Trubadurja« in Offenbachove »Hoffmanove pripovedke«.

Pregled sporedov vseh opernih gledališč na Češkoslovaškem je vsekakor pester in zanimiv. Kot je razvidno, prevladujejo povsod domača operna dela, kar posreduje pravi odnos kulturne dejavnosti do ljudske umetnosti. mladim skladateljem pa daje velike možnosti ustvarjanja. Za okrepitev odnosov z drugimi slovanskimi državami pa bodo morala češkoslovaška gledališča v bodoče izpopolniti svoje sporede tudi z operami ostalih slovanskih narodov, Poljakov, Bolgarov in ne nazadnje Jugoslovanov, predvsem pa bodo morala pomnožiti izbor z deli iz klasične in moderne sovjetske operne umetnosti.

(Praga)

DROBNE NOVICE IZ GLASBENEGA ŽIVLJENJA

Francoska glasba v SSSR. Nedavno je radijski komitet v Moskvi s svojim orkestrom priredil koncert sodobne francoske simfonične glasbe pod vodstvom dirigenta Nikolaja Golovanova. Spored je obsegal Debussyjev »Prelude a l'apres-midi d'un faune«, Ravelov Koncert za samo levo roko ter istega skladatelja simfonični skladbi »Alborada del Gracioso« in Bolero. Publika je vsa dela sprejela navdušeno in kritika je izrazila željo, da bi se poznanje sodobne francoske glasbe v SSSR še močneje poglobilo s prirejanjem sličnih koncertov.

Dve knjigi o baletu. Pod naslovom »Ballét« je izšla v založbi R. Buckleja v Londonu knjiga znanega pisca in kritika Cirila Beaumonta s prispevki drugih avtorjev. V poglavju »Novice iz tujine« so podrobna poročila o aktivnosti plesalcev in plesalk Basila, Danilove, Rjabušinske, Nemčinove, Markove in Alicie Alonzo. — Isti pisatelj je izdal knjigo o plesni kreaciji »Giselle« iz leta 1841. z glasbo A. Adama in ki sta jo sedaj iznova kreirala Alicia Markova in Anton Dolin.